

ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА- СИРМИЈУМ

ЗАВРШНИ МАСТЕР РАД

**ОСТВАРИВАЊЕ ПАРТНЕРСКОГ ОДНОСА НА РЕЛАЦИЈИ
ВАСПИТАЧ-РОДИТЕЉ**

Професор:
др Марта Дедај, проф.

Студент:
Анђелка Ћосовић

Сремска Митровица, 2025.

ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА- СИРМИЈУМ

ЗАВРШНИ МАСТЕР РАД

ТЕМА

**ОСТВАРИВАЊЕ ПАРТНЕРСКОГ ОДНОСА НА РЕЛАЦИЈИ
ВАСПИТАЧ-РОДИТЕЉ**

ПРЕДМЕТ

**САРАДЊА ПОРОДИЦЕ, ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ И
ДРУШТВЕНЕ СРЕДИНЕ**

Професор:
др Марта Дедај, проф.

Студент:
Анђелка Ћосовић
бр.индекса 1/2023 М

Сремска Митровица, 2025.

Резиме: Рад се бави истраживањем значаја партнерског односа између васпитача и родитеља у предшколском васпитно-образовном процесу. У теоријском делу рада дефинисани су појмови породице, предшколске установе и партнерства, као и улога васпитача и комуникацијских вештина у развоју сарадње са родитељима. У методолошком делу рада приказано је истраживање спроведено у ПУ „Бошко Буха“ у Инђији, са циљем да се утврди у којој мери васпитачи укључују родитеље у активности вртића и остварују партнерски однос. Резултати показују да већина васпитача препознаје значај сарадње са родитељима и сматра да је равноправан однос предуслов успешног васпитно-образовног рада. Посебна пажња посвећена је пројекту *Шта је то бонтон?*, који представља пример промене у пракси након спроведеног истраживања, показујући начине како активно укључивање родитеља у васпитно-образовни рад унапређује сарадњу и развој детета. Пројект јасно указује на поступке васпитача који су усмерени на јачање активног учешћа родитеља у васпитно-образовним активностима кроз заједничко планирање и реализацију задатака. Такође, видљиво је и увођење нових облика комуникације са родитељима (Вибер групе, размена фотографија, писане поруке, панои). Закључак рада истиче да сарадња породице и предшколске установе има кључну улогу у свеукупном развоју детета, као и у изградњи поверења, подршке и заједничке одговорности између родитеља и васпитача.

Кључне речи: породица, предшколска установа, партнерство, дете, васпитач, родитељ

САДРЖАЈ

УВОД	2
ТЕОРИЈСКИ ДЕО.....	4
1. Породица и предшколска установа у васпитно-образовном процесу	4
2. Дефинисање појма партнерство породице и васпитно-образовне институција.....	6
3. Остваривање партнерског односа на релацији <i>васпитач-родитељ</i>	9
3.1. Улога васпитача у партнерском односу са породицом	12
3.2. Вештине комуникације као предуслов остваривања партнерског односа са родитељима	14
МЕТОДОЛОШКИ ДЕО	17
1. Предмет и проблем истраживања	17
2. Циљ истраживања	17
3. Задаци истраживања	17
4. Хипотезе истраживања.....	18
5. Методе истраживања	18
6. Технике и инструмент истраживања	19
7. Популација и узорак истраживања	19
8. Статистичка обрада података	19
9. Организација и ток истраживања	19
10. Резултати истраживања	20
11. Дискусија	33
12. Предлог за промене у пракси кроз приказ пројекта <i>Шта је то бонтон?</i>	35
ЗАКЉУЧАК	47
ЛИТЕРАТУРА.....	49
ПРИЛОЗИ.....	51
Прилог бр. 1, <i>Упитник за васпитаче</i>	51
Прилог бр. 2, <i>Списак табела</i>	55
Прилог бр. 3, <i>Списак графикана</i>	55
Прилог бр. 4, <i>Списак слика</i>	56

УВОД

Породица представља заједницу која најефикасније и најпотпуније брине о својим члановима. Она је кључна и најодговорнија за развој, формирање и усмеравање младих. У породици дете добија љубав, топлину, сигурност, мир и подршку. Породица је друштвена група, биолошка и социјална јединица која настаје на основу биолошких закона репродукције, као и друштвених правила и законитости. Њена посебност не лежи само у њеном месту у друштвеној структури, већ и у значају који има за развој људске личности.

Породица је увек постојала као друштвена творевина, која је у свим друштвима била подстицана и сматрана пожељном, јер већина људи добар део свог живота проведе у оквиру неке породице, било да се ради о оној у којој су рођени или оној коју су сами засновали. Породица је посредник између друштва и појединца који задовољава већи број потреба и врши више функција од било које друге групе. Колико год друштво преузимало неке функције породице, улога родитеља у васпитању деце се неће никада моћи преузети ни у потпуности заменити, јер је део човека, а он део ње откако је постао.

Сарадња породице и васпитно-образовне установе је уграђена у образовне политике многих земаља и представља кључну тему у контексту реформе нашег система образовања и васпитања. Као чинилац који утиче на академске и социјалне исходе код деце, сарадња породице и предшколске установе, као и њени корелати, све више постају значајни за истраживања.

Теоријски део рада за циљ има да прикаже значај остваривања партнерског односа између породице и предшколске установе у васпитно-образовном процесу. На основу стручне и релевантне литературе објашњен је појам *партнерства* између породице и васпитно-образовне институције, представљена је улога васпитача као посредника у изградњи тог односа и истакнут је значај комуникацијских вештина као предуслова за квалитетну сарадњу.

Методолошки део рада је за циљ имао да се утврди у којој мери васпитачи укључују родитеље у активности у вртићу и да ли остварују партнерски однос са родитељима. У истраживању су учествовали васпитачи који су запослени у Предшколској установи „Бошко Буха“, у Инђији.

Након спроведеног истраживања, уведене су промене у пракси кроз пројекат *Шта је то бонтон?*. Овај пројекат је представљао конкретан корак ка унапређивању сарадње са родитељима и развоју партнерског односа породице и предшколске установе. Промене су се огледале у: активнијем укључивању родитеља у све фазе васпитно-образовног рада, увођењу нових облика комуникације и размене информација (Вибер групе, фотографије, писани извештаји), као и у оснаживању родитеља да дају предлоге, иницијативе и активно учествују у заједничким активностима.

На тај начин, сарадња више није била ограничена на формалне облике, већ је прерасла у живу, динамичну и обострано корисну праксу. Оваквим приступом створени су услови за изградњу културе партнерства у установи, где су родитељи постали сарадници у процесу васпитања и образовања, а деца добила богатија и смисленија искуства.

ТЕОРИЈСКИ ДЕО

1. Породица и предшколска установа у васпитно-образовном процесу

Породица се може посматрати као динамична и историјски променљива друштвена заједница у којој се одвијају процеси природне репродукције: рађање, одрастање и умирење нових чланова. Поред ових биолошких аспеката, породица има и кључну улогу у социјализацији, кроз коју појединци стичу основне елементе свог идентитета, индивидуалности и одговорности, а истовремено учествују у очувању стабилности и интегритета заједнице (Минић, Компировић, 2014). У том смислу, породица је незаменљив фактор у формирању личности детета и развоју његовог целокупног потенцијала.

Васпитање у породици представља природан и континуиран процес чији је основни циљ развијање међусобних односа заснованих на поверењу, љубави и заједничким интересима чланова породице. Породица је прво место где дете стиче своја прва социјална искуства: учи о животу, људима и међусобним односима. У породици дете такође развија самосвест, усваја моралне вредности и гради лична уверења о свету који га окружује.

Иако родитељи настоје да детету пруже све потребно и поступају у складу са принципима добробити детета, породица остаје одговорна не само за његов развој и васпитање, већ и за могуће пропусте у том процесу. У пракси се често дешава да родитељи, свесно или несвесно, направе одређене грешке у васпитању, ослањајући се на своја животна искуства, личне ставове и поглед на свет, што може утицати на начин на који дете усваја вредности и развија се (Вукомановић и сар., 1989).

Породица и предшколска установа представљају два основна окружења у којима се одвија социјализација детета. Иако су различити, они се међусобно допуњују, јер њихова сарадња доприноси већој ефикасности и трајнијем утицају васпитно-образовног процеса. Да би партнерство између родитеља и васпитача било делотворно, неопходно је да се заснива на узајамном разумевању и познавању улога које свака страна има. Из тог разлога, важно је да обе стране јасно поставе своја очекивања и васпитне циљеве у односу на дете (Дедај, 2020).

Породично и институционално окружење у којем се одвија васпитање и образовање детета нису изоловани, већ међусобно повезани и у сталној интеракцији. Њихова сарадња и утицај представљају сталну тему у педагошкој теорији и пракси, као

и изазов за креирање ефикасних образовних политика. Савремени модели предшколског васпитања и образовања наглашавају важност сарадње између породице и предшколске установе, јер такав партнерски однос доприноси стварању подстицајног окружења за целовит развој детета (Стаматовић, Николић, 2023).

Постоји много разлога због којих је важно одржавати сарадњу између породице, односно родитеља, и васпитно-образовних установа. Кроз квалитетну сарадњу може се унапредити родитељска педагошка и психолошка свест, васпитачи добијају увид у породичне околности у којима дете одраста, док родитељи могу боље упознати своје дете кроз његово понашање у установи. Ипак, најзначајнији разлог за ову сарадњу јесте добробит самог детета. Иако је већина истраживања усмерена на односе између породице и школе, поједина истраживања истичу да квалитетна сарадња родитеља и предшколских установа у раном детињству поставља темеље за каснији академски и социјални развој. Како се дете данас све више препознаје као активни учесник у сопственом развоју и образовању, важно је разумети да партнерство само по себи не гарантује успех, али кроз заједничке активности пружа подршку, подстицај и мотивацију која детету помаже да развија своје потенцијале (Павловић-Бренеселовић, 2012).

2. Дефинисање појма партнерство породице и васпитно-образовне институција

Иако се различити приступи појму партнерства између породице и васпитно-образовних установа слажу у неким кључним елементима, постоје и одређене разлике у начину на који се ово партнерство тумачи: било у погледу његове ширине, односа међу његовим компонентама или саме парадигме кроз коју се посматра. Ипак, заједничка основа свих дефиниција јесте узајамно допуњавање интереса породице и васпитача, као и њихово заједничко стремљење ка циљевима који се тичу васпитања и развоја детета (Љубетић, 2014).

Према *Речнику страних речи*, термин *партнер* се дефинише као савезник, сарадник или саиграч. Ако потражимо значење речи *партнер* и *партнерство* на интернету, наилазимо на објашњења у којима се партнерство описује као споразум између две или више страна које удружују своје вештине и равноправно деле одговорност, добит или губитак, као и као облик сарадње заснован на заједничком циљу и подели одговорности у његовом остваривању (Љубетић, 2014).

У домаћој стручној литератури често се појмови *сарадња* и *партнерство* користе као синоними, иако међу њима постоје значајне разлике. Сарадња се не може сматрати партнерством уколико не обухвата све суштинске елементе који партнерство чине, пре свега континуирани и квалитетан однос, јасно дефинисан заједнички циљ, као и прецизиран контекст и временски оквир (Љубетић, 2014).

Више аутора указује на разлику између ова два појма, истичући да сарадња често остаје на општем нивоу и не доводи до значајнијих промена, осим у случајевима када се комуникација између породице и предшколске установе темељно промени и усмери ка истинској добробити детета.

Савремени холистички приступ разумевању децјег учења и развоја доводи до промене у схватању улоге васпитно-образовног процеса, као и у начину на који делују породица, образовне установе и шира друштвена заједница. Еко-системска теорија коју је развио Брофенбренер (Bronfenbrener, 1997) истиче важност средине у којој дете живи и указује на двосмерну повезаност између детета и његове околине – једно стално утиче на друго. Овај модел гледа на породицу, образовну установу и заједницу као на међусобно повезану целину, што потврђује да су њихови циљеви у погледу децјег развоја усклађени и међусобно допуњавајући. Концепт партнерства, који се заснива на добровољној сарадњи родитеља и васпитача/наставника у циљу

остваривања заједничког добра, пружа основу за стварање окружења у којем су потребе детета и његов развој јасно уочљиви и подржани (Стаматовић, Николић, 2023).

Према Павловић Бренеселовић (2014), у разумевању партнерства издвајају се два главна приступа. Први приступ полази од претпоставке да партнерство природно настаје када постоје заједнички циљеви и слични интереси, што аутоматски води ка заједничком деловању. Други, процесно-усмерен приступ, такође полази од усклађених интереса и циљева, али се фокусира на постепено развијање заједничких активности између родитеља и установе. Кроз тај процес се гради међусобно поверење и заједничко разумевање, а резултат је партнерство засновано на узајамној подршци.

Кроз анализу различитих приступа и дефиниција партнерства између породице и васпитно-образовне установе, могу се уочити кључне компоненте овог процеса, које су у узајамној вези: односи међу актерима, општа атмосфера (клима) и улоге које свака страна има. Односи између родитеља и васпитача или предшколске установе треба да се заснивају на узајамном поштовању, искреној и отвореној комуникацији у оба смера, разумевању, емпатији, поверењу, прихватању различитости, увидима из више углова и заједничком разумевању сврхе сарадње. Изградња таквих односа не само да представља основ партнерства, већ и предуслов за стварање подстицајне атмосфере. Када институција пружа топло, пријатно и охрабрујуће окружење, то позитивно утиче на развој односа и мотивише и родитеље и васпитаче на заједнички рад, нарочито када родитељи лако препознају начине на које могу да се укључе у образовни процес. Позитивни ставови према сарадњи, како код васпитача тако и код родитеља, значајно доприносе стварању повољне климе и јачању партнерства (Стаматовић, Николић, 2023).

Партнерство између родитеља и васпитача подразумева јасно дефинисане улоге сваког учесника у оквиру васпитно-образовног процеса. Павловић-Бренеселовић (2014) истиче значај промене у схватању моћи у том односу- од традиционалног концепта *владавине моћи* ка моделу *слободе моћи*. Овај савременији приступ подразумева заједничко преиспитивање и преобликовање постојећих образаца моћи, што отвара могућност за равноправни дијалог и мотивише родитеље да се активно укључе, јер се осећају уважено и оснажено. Активна улога родитеља у раду предшколске установе значи да они не само да присуствују и учествују у животу установе, већ и да се укључују у процес доношења одлука на различитим нивоима, сарађују у препознавању и решавању конкретних потреба и изазова деце, као и у планирању заједничких активности и стратегија.

Различити аутори су понудили бројне дефиниције партнерства између породице и предшколских или школских установа, а једна од њих описује партнерство као процес заједничког деловања родитеља и васпитача, усмерен на подстицање дечјег социјалног, емоционалног и когнитивног развоја кроз интеракцију свих укључених страна. На основу различитих тумачења може се закључити да су основни појмови који дефинишу партнерство, без обзира на контекст у ком се оно остварује, следећи: однос, односно сарадња; заједничка одговорност; јасно дефинисани заједнички циљ; равноправна расподела моћи; квалитетна и складна комуникација која подразумева дијалог, преговарање и договор; и ангажовање енергије и труда ка остваривању тог заједничког циља (Љубетић, 2014).

3. Остваривање партнерског односа на релацији *васпитач-родитељ*

За схватање сарадње породице и вртића, треба узети у обзир и перспективу сваког учесника који је део тог процеса, поготово се то односи на оне ситуације на почетку које карактеришу бројне различитости и потенцијалне неравнотеже (Јелић, Стојковић, Марков, 2018).

Предуслов успешног остваривања васпитне функције јесте узајамно прихватање партнерског односа родитеља и васпитача. Бројна су истраживања која говоре у прилог томе да су најуспешнији они васпитачи које родитељи гледају као своје partnere у процесу васпитања деце (Мојић, 2020).

Сарадња између предшколске установе и родитеља представља партнерски однос, у којем су родитељи и васпитачи равноправни. Они се односе као колеге и истомишљеници, размењујући информације, обавезе и циљеве који се односе на васпитање и образовање деце. У овом партнерском односу, и родитељи и васпитачи имају активну улогу у подстицању развоја детета. Обе стране имају права и обавезе (Крстић, 2017).

Током успостављања сарадње између породице и васпитача, често се јављају различита очекивања и предубеђења. Ова очекивања треба да се ускладе кроз заједничке активности, чиме ће се изградити здрав партнерски однос који подразумева поштовање, уважавање, добронамерност, срданост, разумевање, стрпљивост, активно слушање и решавање проблема. Ове особине су важне како за васпитаче, тако и за родитеље (Шаин и сар., 1996).

Успешна сарадња између васпитача и родитеља зависи од изградње здравог партнерског односа. Такав однос подразумева узајамно поштовање, уважавање, разумевање, стрпљење, отвореност и сличне вредности. Са друге стране, родитељи би требало да покажу велики интерес за све што се дешава у предшколској установи. То укључује стицање информација о томе шта дете може да постигне у вртићу, каква су правила, које активности се реализују, али и разумевање себе, препознавање својих знања, ставова и мишљења. Поред тога, важно је да прихвате сарадњу са васпитачем свог детета (Тодоров, Кезуновић, 2011).

Када су односи између родитеља и васпитача равноправни, то помаже родитељима да разумеју значај сарадње са васпитачима. Ово такође значи да ће родитељи прихватити васпитаче као своје partnere у процесу васпитања деце. За развој сваког детета, пресудна је сарадња између породице и васпитача. Значај сарадње

огледа се и у смањењу проблема при припреми деце за полазак у школу, као и у превенцији евентуалних потешкоћа у савлађивању школских обавеза. Партнерство између породице, васпитача и касније учитеља такође доприноси успешнијој социјализацији и интеграцији деце у ширу заједницу (Јелић, Стојковић, Марков, 2018).

Остваривање партнерског односа између породице и вртића је од великог значаја јер подстиче развој деце, утиче на њихов успех и помаже у стварању осећаја сигурности и поверења међу свим учесницима васпитно-образовног процеса. Да би се у предшколским установама поштовале различитости и обезбедила праведност, неопходна је сарадња и партнерски однос на релацији васпитач-родитељи (Враћешевић и сар., 2019).

У процесу сарадње са породицом, васпитач преиспитује своје полазне ставове, претпоставке и очекивања, настојећи да кроз професионалан приступ оствари континуирану, отворену и смислену комуникацију са родитељима и другим члановима породице. Таква комуникација омогућава двосмерну размену информација и вођење конструктивног дијалога о детету, васпитно-образовном програму и питањима родитељства (Васиљевић-Продановић, Марков, Ковачевић, Распоповић, Стевковић, 2018).

Да би сарадња била што ефикаснија, васпитач користи различите облике комуникације и активности. Развија писану комуникацију којом обезбеђује узајамну информисаност и документовање дешавања и активности у вртићу. Поред тога, осмишљава програме који омогућавају активно учешће породице, при чему се посебна пажња посвећује уважавању мишљења, предлога, сугестија и коментара родитеља.

Васпитач такође негује непосредну комуникацију путем индивидуалних разговора, групних сусрета и састанака, чиме гради атмосферу поверења и сарадње. Истовремено, препознаје могуће препреке које могу отежати укључивање породица у рад вртића и настоји да развија различите облике сарадње који одговарају специфичним потребама и могућностима сваке породице. На тај начин обезбеђује се да све породице имају прилику да буду укључене и подржане у заједничком процесу васпитања и образовања деце (Васиљевић-Продановић, и сар., 2018).

Оваквим приступом подстиче се активно укључивање родитеља у васпитно-образовни процес, што значајно утиче на ефикасније исходе учења и свеукупни развој детета (Половина, Јашић, Ћировић, 2013). Укључивањем родитеља у различите активности, они постају непосредни учесници у образовном процесу, а не само посматрачи, чиме се јача њихова улога у подршци детету.

На тај начин развијају се богатије и квалитетније социјалне интеракције у троуглу *васпитач-дете-родитељ*. Комуникација постаје природнија и спонтанија, што омогућава већу отвореност и искреност у размењивању информација о детету. Родитељи добијају бољи увид у напредак, интересовања и потребе свог детета, док васпитач стиче драгоцене увиде у породични контекст који може бити од значаја за даље планирање и унапређивање васпитно-образовног рада (Половина, Јашић, Ћировић, 2013).

Оваква сарадња не само што унапређује квалитет комуникације и партнерства, већ и гради међусобно поверење између породице и вртића. Дете, у таквом окружењу, добија осећај подршке и прихваћености, што додатно подстиче његов социјални, емоционални и когнитивни развој.

Квалитетни односи и комуникација заснована на поверењу између васпитача и родитеља имају значајан утицај на целокупан развој детета, као и на његову психичку стабилност. Свест о овоме обавезује и васпитаче и родитеље да уложе додатне напоре како би њихова комуникација била не само пријатна, већ и сврсисходна, јер се управо кроз такав однос ствара позитивно окружење које се директно одражава на дете (Половина, Јашић, Ћировић, 2013).

Дете природно тежи томе да најважније особе у његовом животу: родитељи и васпитачи, буду у хармоничним односима и да међусобно показују уважавање. То је посебно важно ако се има у виду да дете проводи велики део свог времена у вртићу, те да је та средина за њега скоро једнако значајна као и породица (Стојановић, 2009). Када се обезбеди доследна и подржавајућа сарадња између породице и вртића, дете доживљава осећај сигурности и прихваћености у оба окружења.

Поред тога, позитивна и ефикасна комуникација одраслих омогућава детету да и само постане активан учесник у том процесу. Оно може да пружи своје виђење, да износи предлоге и идеје о томе како комуникација може бити још боља и делотворнија. На тај начин се дете не третира само као пасивни прималац утицаја, већ као равноправни члан заједнице који кроз своја искуства и ставове доприноси изградњи здравих односа и успешне сарадње (Васиљевић-Продановић, и сар., 2018).

3.1. Улога васпитача у партнерском односу са породицом

Питање улоге васпитача у партнерском односу са породицом представља важан фактор који има значајан утицај на квалитет тих односа. Професионална улога васпитача у овом контексту обухвата његово знање и способности за планирање, стварање повољних услова и имплементацију успешног партнерства. Епштајн (Epstein, 2013) истиче значај стручног образовања будућих васпитача и наставника, како би стекли вештине за вођење праведније и објективније комуникације са родитељима, као и за изградњу међусобног уважавања, искрености, отворености у комуникацији, емпатије, поверења, поштовања различитости, узимања у обзир различитих перспектива и разумевања циљева сарадње. Такође, она наглашава да су васпитачи/наставници и руководства васпитних установа одговорни за стварање свеобухватне стратегије партнерства и укључивање родитеља у тај процес. У том контексту, важно је да васпитачи и руководство васпитних установа буду упознати са породичним специфичностима, васпитним стиливима и циљевима које родитељи имају у васпитању своје деце (Стаматовић, Николић, 2023).

Многе студије су показале да постоје изазови у успостављању и одржавању партнерства између предшколских установа, васпитача и родитеља. Истраживања су се фокусирали на различите аспекте овог проблема, укључујући ставове и потребе и родитеља и васпитача, као и на услове и околности које утичу на реализацију партнерства у пракси. Такође су истакнута очекивања о правцима развоја и успостављања успешног партнерства. У већини истраживања наглашено је да се од предшколских установа и васпитача као стручњака очекује да буду адекватно обучени и да поседују компетенције потребне за изградњу и одржавање вишедимензионалног односа са родитељима као партнерима у васпитању деце, као и да се основе партнерства поставе већ у оквиру саме установе. Ово указује на потребу да савремено образовање васпитача развије компетенције које ће им омогућити да успоставе партнерске односе са родитељима, стварају позитивну атмосферу за сарадњу и подстичу родитеље да активно учествују у активностима и заједно доприносе учењу и развоју деце. Један од кључних предуслова за развој ових компетенција су и позитивни ставови васпитача према партнерству и могућностима њиховог усавршавања у овом сегменту, што треба развити кроз основно образовање и професионални развој васпитача (Стаматовић, Николић, 2023).

Улога васпитача у изградњи партнерског односа са родитељима је вишеслојна и подразумева:

- успостављање отворене и континуиране комуникације ради размене информација о детету;
- креирање програма у којем родитељи активно учествују, уз поштовање њихових ставова, предлога и мишљења;
- идентификовање изазова и препрека које отежавају ангажовање родитеља у пројектним активностима;
- тражење начина да се те препреке заједнички превазиђу (Стојановић, 2023).

Када се однос између родитеља и васпитача заснива на равноправности, родитељи лакше разумеју значај сарадње и прихватају васпитаче као партнере у васпитању своје деце. Такав облик сарадње има кључну улогу у подршци развоју сваког детета, посебно оне деце која имају развојне тешкоће. Он олакшава процес припреме за полазак у школу и помаже у савладавању школских изазова. Уз то, квалитетно партнерство између породице и васпитача, као и касније са учитељима, доприноси бољој социјализацији и укључивању деце у ширу друштвену заједницу (Јелић, Стојковић, Марков, 2018).

Закључно, према *Основама програма предшколског васпитања и образовања* (2018), изградња партнерског односа са породицом заснива се на:

- међусобном поверењу и поштовању;
- разумевању, емпатији, сензибилности и прихватању угла гледања друге стране;
- сталној комуникацији и отвореном дијалогу;
- узајамном препознавању и вредновању јединствених доприноса и потенцијала обе стране;
- доношењу одлука у сарадњи, уз спремност на договоре, прилагођавања и промене.

3.2. Вештине комуникације као предуслов остваривања партнерског односа са родитељима

Васпитач који поседује добро развијене комуникационе и организационе вештине може у великој мери допринети да боравак породице у вртићу буде пријатан и користан за све учеснике у васпитно-образовном процесу. Сарадњом са родитељима и осталим члановима породице, васпитач добија важне информације о интересовањима детета и искуствима која је стекло у породичном окружењу. То му омогућава да приликом планирања рада има јаснију слику о начинима на које може подстаћи дете на активно учешће у процесу учења. Да би се родитељи укључили у рад са децом, васпитач их позива да учествују у разним активностима у оквиру предшколске установе. У том процесу родитељи добијају подршку не само од васпитача, већ и од других родитеља који присуствују активностима. Када родитељ или други члан породице приступи групи, васпитач му може уручити кратку писану поруку са упутствима у вези са активностима и захвалношћу за њихову помоћ (Васиљевић-Продановић, и сар., 2018).

Васпитачи своје идеје могу да остваре на више практичних начина:

1. *Одабиром активности које су једноставне за приказивање родитељима.* При томе је важно да се члановима породице пружи јасно и кратко објашњење о сврси саме активности, као и о корацима које треба предузети у њеном извођењу. На тај начин родитељи добијају прилику да непосредно виде и разумеју васпитне поступке;
2. *Подстицањем родитеља да се опусте и активно укључе у игру.* Када влада пријатна и ненаметљива атмосфера, деца лакше прихватају активности и спонтано се укључују у сарадњу са родитељима и васпитачем. Такво окружење јача емоционалну везу између детета и родитеља, али и осећај заједништва у самој групи;
3. *Организацијом активности које родитељима омогућавају размену искустава са другим родитељима о васпитању деце.* На тим сусретима могуће је разговарати о начинима усмеравања деце понашања, као и о конкретним стратегијама које доносе позитивне резултате у пракси. Таква размена не само што обогаћује знање родитеља, већ и ствара мрежу подршке међу породицама.

Према Daniels, Stafford (2001), директно учешће родитеља у активностима вртића омогућава им стицање педагошких знања која јачају њихове родитељске

компетенције. Развијене компетенције доприносе већој доследности у васпитању, како у породичном окружењу, тако и у оквиру васпитно-образовне групе. Као резултат, непожељна понашања деце се лакше превенирају и сузбијају у оба контекста, што обезбеђује стабилнији и хармоничнији развој детета.

Пружањем подршке социјалном развоју детета, васпитачи и родитељи заједничким деловањем и кроз квалитетну комуникацију и партнерски однос граде темеље моралних вредности и норми. Ове вредности од најранијег узраста помажу детету да развија способност моралног расуђивања, осећај за правичност, као и важно поштовање различитости (Правилник о основама програма предшколског васпитања и образовања, 2018).

Да би дете могло у потпуности да се укључи у активности у вртићу и да осети припадност групи, неопходно је да се успостави континуирана сарадња и партнерство између васпитача, родитеља и осталих чланова породице. Таква сарадња не само што подстиче осећај сигурности и прихваћености код детета, већ доприноси и стварању стабилног окружења у коме дете развија социјалне и емоционалне компетенције (Мишкељин и сар., 2021).

Када васпитачи препознају које особине су кључне за развој квалитетног партнерства са породицама, могу почети да унапређују своје комуникацијске вештине, користећи следеће приступе:

- *Активно слушање*- важно је пажљиво слушати чланове породице и уважавати њихова мишљења. Кроз показивање подршке, васпитач може боље да разуме како породица види себе, своје дете и околности у којима живе;
- *Постављање питања*- кроз постављање промишљених питања, васпитач може да добије више информација, продуби дијалог и охрабри родитеље да се отворе. При томе је важно прилагодити се стилу комуникације породице и поштовати њихов ритам у одговарању;
- *Рефлексија и појашњавање*- васпитач даје повратне информације кроз коментаре који показују да је чуо и разумео родитеље. Преформулисањем њихових изјава и извлачењем закључака може да провери да ли је порука исправно схваћена;
- *Редефинисање ситуације*- помаже родитељима да погледају одређени проблем из другог угла и истраже алтернативне начине решавања. На пример, уместо да дете означе као проблематично, васпитач их може усмерити ка разумевању да

дете можда има тешкоће у испуњавању очекивања, а не да је само по себи проблем (Васиљевић-Продановић, и сар., 2018).

Како би комуникација са родитељима била успешна, однос између васпитача и родитеља треба да почива на искрености и узајамном поверењу. Комуникацијске вештине обухватају активно слушање свих актера у васпитно-образовном процесу, вештину постављања питања, давање повратних информација и појашњења, као и заједничко разматрање начина за решавање проблема кроз конструктиван дијалог. Ове вештине такође укључују прецизирање корака који се спроводе како у вртићу, тако и у породичном окружењу (Васиљевић-Продановић, и сар., 2018).

МЕТОДОЛОШКИ ДЕО

1. Предмет и проблем истраживања

За схватање сарадње породице и вртића, треба узети у обзир и перспективу сваког учесника који је део тог процеса, поготово се то односи на оне ситуације на почетку које карактеришу бројне различитости и потенцијалне неравнотеже. Предуслов успешног остваривања васпитне функције јесте узајамно прихватање партнерског односа родитеља и васпитача. Бројна су истраживања која говоре у прилог томе да су најуспешнији они васпитачи које родитељи гледају као своје партнере у процесу васпитања деце. С тим у вези, проблем истраживања гласи: У којој мери је предшколска установа отворена за сарадњу са родитељима? Предмет истраживања је отвореност предшколске установе за партнерство са родитељима.

2. Циљ истраживања

Циљ истраживања је да се утврди у којој мери васпитачи укључују родитеље у активности у вртићу и да ли остварују партнерски однос са родитељима.

3. Задаци истраживања

Из датог циља истраживања произилазе следећи задаци:

1. Испитати мишљење васпитача о сарадњи са родитељима која има одлике партнерског односа;
2. Утврдити мишљење васпитача о предшколској установи која подржава партнерство;
3. Испитати мишљење васпитача о значају остваривања партнерског односа са родитељима, као и која је корист за васпитаче приликом остваривања партнерског односа са родитељима;
4. Утврдити учесталост укључивања родитеља у живот и рад предшколске установе, као и облике остваривања сарадње са родитељима.

4. Хипотезе истраживања

На основу постављеног циља и задатака истраживања, општа хипотеза је:

Васпитачи препознају значај остваривања партнерског односа са родитељима.

Посебне хипотезе:

1. Претпоставља се да већина васпитача сматра да сарадња са родитељима која представља партнерски однос треба да буде базирана на равноправности, аутентичности и демократичности;
2. Претпоставља се да већина васпитача сматра да предшколска установа која подржава партнерство подразумева то да су васпитачи дужни да родитеље лично позивају на учешће у појединим активностима, те да им пруже помоћ и подршку;
3. Претпоставља се да већина васпитача значај остваривања партнерског односа са родитељима виде у подстицању децјег развоја и децјем осећају сигурности и поверења, а да се добробит за васпитаче од партнерског односа са родитељима огледа у пружању могућности да усаврши своје професионалне компетенције;
4. Претпоставља се да васпитачи често укључују родитеље у живот и рад установе, и то најчешће кроз приказивање/учешће у планираним ситуацијама учења, као и организовањем педагошких (креативна и образовна/едукативна) радионица.

5. Методе истраживања

Истраживање је емпиријско, а метода примењена у овом истраживању одабрана је у складу са природом проблема, предметом, циљем и задацима истраживања, као и у складу са постављеним хипотезама.

Дескриптивна метода је коришћена за прикупљање података, обраду и интерпретацију резултата. *Метода теоријске анализе* је коришћена за стварање теоријске основе истраживања са циљем да се расветли проблем истраживања и тиме омогући одређивање предмета истраживања, да се утврде циљеви, задаци и истраживачке хипотезе.

6. Технике и инструмент истраживања

У истраживању је коришћена техника анкетирања, инструмент- упитник за васпитаче. Упитник је анониман, комбинованог типа и чини га 10 питања.

7. Популација и узорак истраживања

Популацију овог истраживања чине васпитачи запослени у Предшколској установи „Бошко Буха“, у Инђији. Узорак је пригодан, чини га 30 васпитача, без обзира на пол и дужину радног стажа.

8. Статистичка обрада података

Обрада података изведена је методама дескриптивне статистике и одговори васпитача су приказани табеларно и графички посредством Microsoft Word и Microsoft Excel програма. Добијени резултати изражени су у фреквенцијама и процентима.

9. Организација и ток истраживања

Истраживање је реализовано у марту 2025. године. Васпитачима је анкета уручена приликом доласка/одласка на посао. Васпитаче смо замолили да упитнике поуне ван радног места како не би био ремећен режим рада установе, те да исте донесу у периоду од 5 радних дана од тренутка преузимања.

10. Резултати истраживања

Циљ истраживања је био да се утврди у којој мери васпитачи укључују родитеље у активности у вртићу и да ли остварују партнерски однос са родитељима.

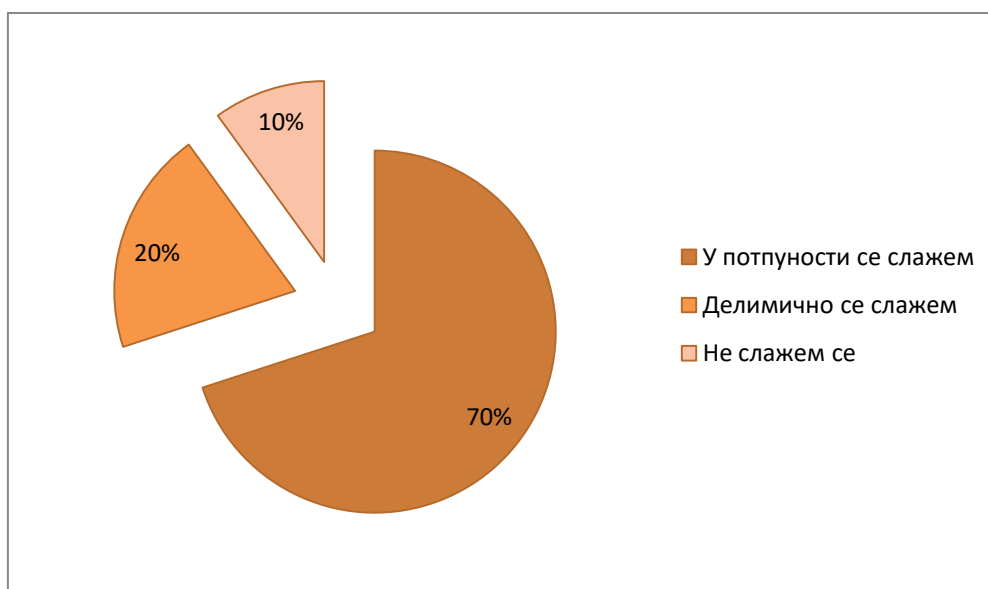
Истраживање спроведено на узорку од 30 васпитача који су запослени у Предшколској установи „Бошко Буха“, у Инђији. Одговоре васпитача смо, у наставку рада, представили табеларно и графички.

1. У којој мери се слажете да је предуслов успешног остваривања васпитне функције узајамно прихватање партнерског односа на релацији васпитач-родитељ?	f	%
У потпуности се слажем	21	70.00
Делимично се слажем	6	20.00
Не слажем се	3	10.00
УКУПНО:	30	100.00

Табела бр. 1, *Мишљење васпитача о партнерском односу са родитељима*

Прво питање у оквиру упитника за васпитаче, постављено је у виду тврдње и односи се на степен слагања васпитача са тим да партнерски однос између васпитача и родитеља представља један од предуслова успешног остваривања васпитне функције.

Добијени резултати указују на то да се највећи број васпитача (70%) у потпуности слаже да је партнерски однос предуслов остваривања васпитне функције, шест васпитача (20%) се делимично слаже и само три васпитача (10%) се не слажу са постављеном тврдњом.

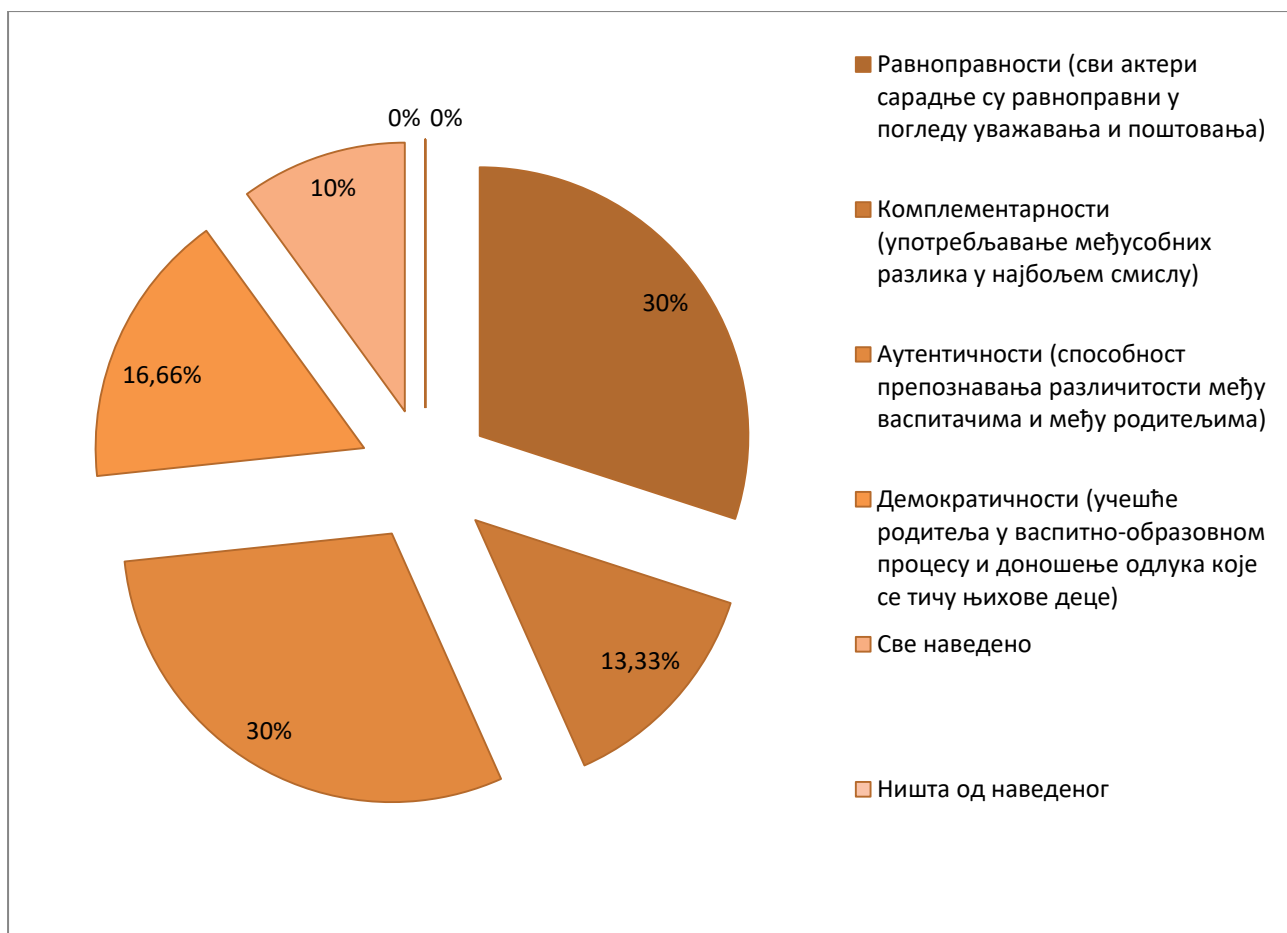

Графикон бр. 1, *Мишљење васпитача о партнерском односу са родитељима*

2. Која од наведених компонената партнерског односа најближе описује Ваш однос са родитељима деце која похађају Вашу васпитну групу?	f	%
Равноправности (сви актери сарадње су равноправни у погледу уважавања и поштовања)	9	30.00
Комплементарности (употребљавање међусобних разлика у најбољем смислу)	4	13.33
Аутентичности (способност препознавања различитости међу васпитачима и међу родитељима)	9	30.00
Демократичности (учешће родитеља у васпитно-образовном процесу и доношење одлука које се тичу њихове деце)	5	16.66
Све наведено	3	10.00
Ништа од наведеног	0	0.00
Нешто друго, наведите	0	0.00
УКУПНО:	30	100.00

Табела бр. 2, *Мишљење васпитача о одликама партнерског односа са родитељима*

Када су у питању компоненте партнерског односа које најближе описују однос на релацији *васпитач-родитељ*, већина васпитача (30%) је истакла да је то равноправност, као и на аутентичност (30%). Пет васпитача (16,66%) се определило за демократичност као основу свог партнерског односа са родитељима, четири васпитача (13%) за комплементарност и три васпитача (10%) су изабрала одговор: „Све наведено.“, сматрајући тиме да партнерски однос са родитељима треба да буде базиран на: *равноправности, комплементарности, аутентичности и демократичности*.

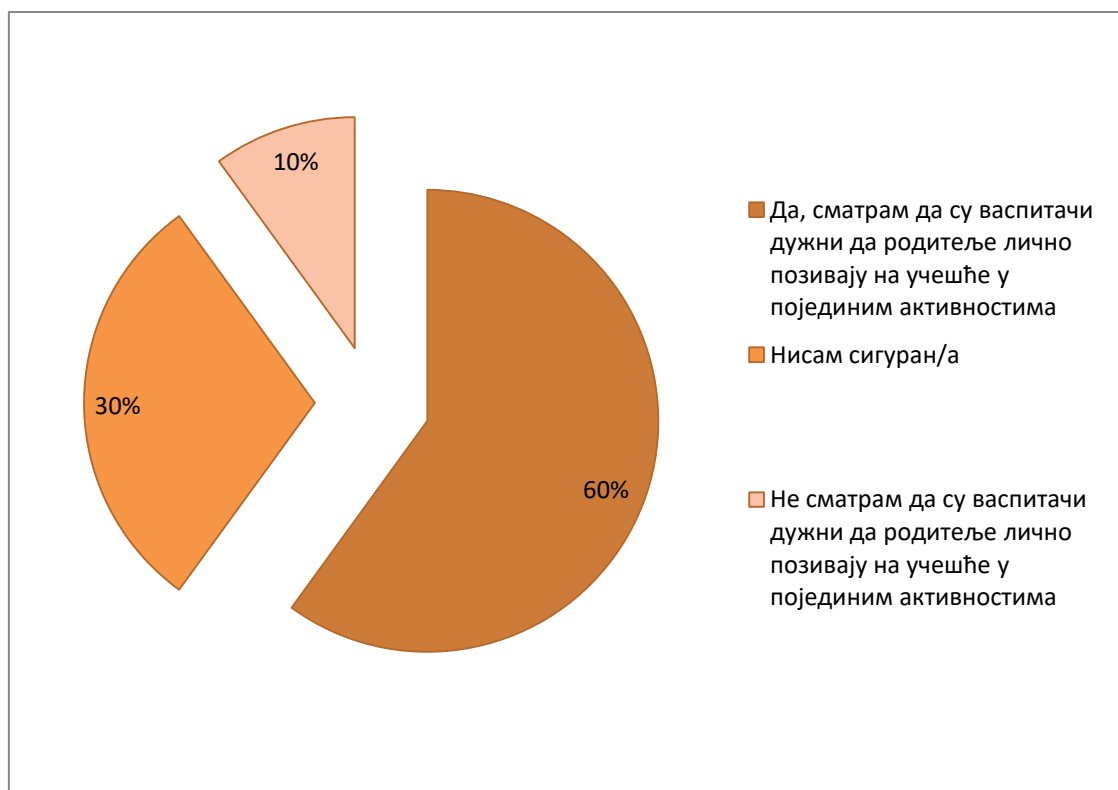

Графикон бр. 2, Мишљење васпитача о одликама партнерског односа са родитељима

3. Сматрате ли да су, из угла партнерског односа, васпитачи дужни да родитеље лично позивају на учешће у појединим активностима, те да им пруже помоћ и подршку?	f	%
Да, сматрам да су васпитачи дужни да родитеље лично позивају на учешће у појединим активностима	18	60.00
Нисам сигуран/а	9	30.00
Не сматрам да су васпитачи дужни да родитеље лично позивају на учешће у појединим активностима	3	10.00
УКУПНО:	30	100.00

Табела бр. 3, Позивање родитеља на учешће у активностима као одлика партнерског односа

Већина васпитача (60%) се у великој мери сложила да, како би предшколска установа била место које подржава партнерство, васпитачи су дужни да родитеље лично позивају на учешће у појединим активностима, те да им пруже помоћ и подршку. Девет васпитача (30%) није било сигурно у свој одговор, док су три васпитача (10%) истакла да васпитачи нису дужни да позивају родитеље на учешће у појединим активностима.

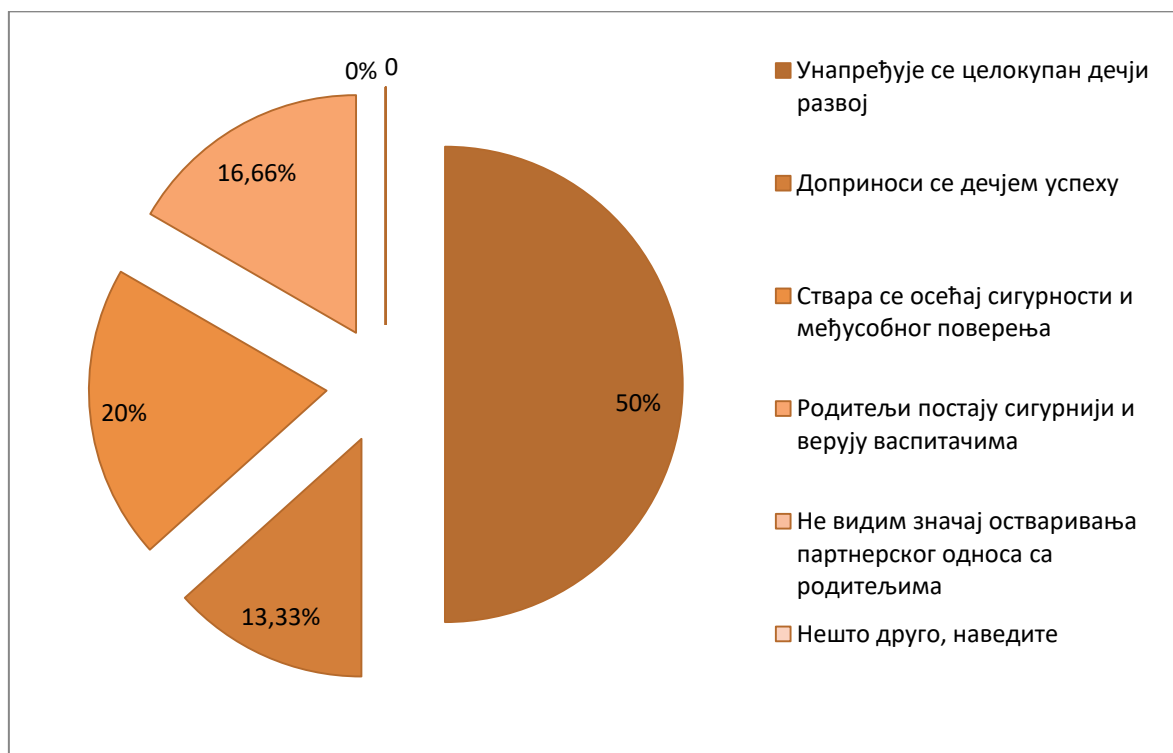

Графикон бр. 3, Позивање родитеља на учешће у активностима као одлика партнерског односа

4. У чему је, по Вашем мишљењу, значај остваривања партнерског односа са родитељима?	f	%
Унапређује се целокупан дечји развој	15	50.00
Доприноси се дечјем успеху	4	13.33
Ствара се осећај сигурности и међусобног поверења	6	20.00
Родитељи постају сигурнији и верују васпитачима	5	16.66
Не видим значај остваривања партнерског односа са родитељима	0	0.00
Нешто друго, наведите	0	0.00
УКУПНО:	30	100.00

Табела бр. 4, *Мишљење васпитача о значају остваривања партнерског односа са родитељима*

Када је у питању мишљење васпитача о значају остваривања партнерског односа са родитељима, највећи број васпитача (50%) је истакао да значај види у унапређивању целокупног дечјег развоја, као и стварању осећаја сигурности и међусобног поверења (20%). Такође, пет васпитача (16,66%) значај остваривања партнерског односа са родитељима види у томе да родитељи постају сигурнији и више верују васпитачима, као и да се кроз остваривање партнерског односа са родитељима доприноси дечјем успеху (13,33%).

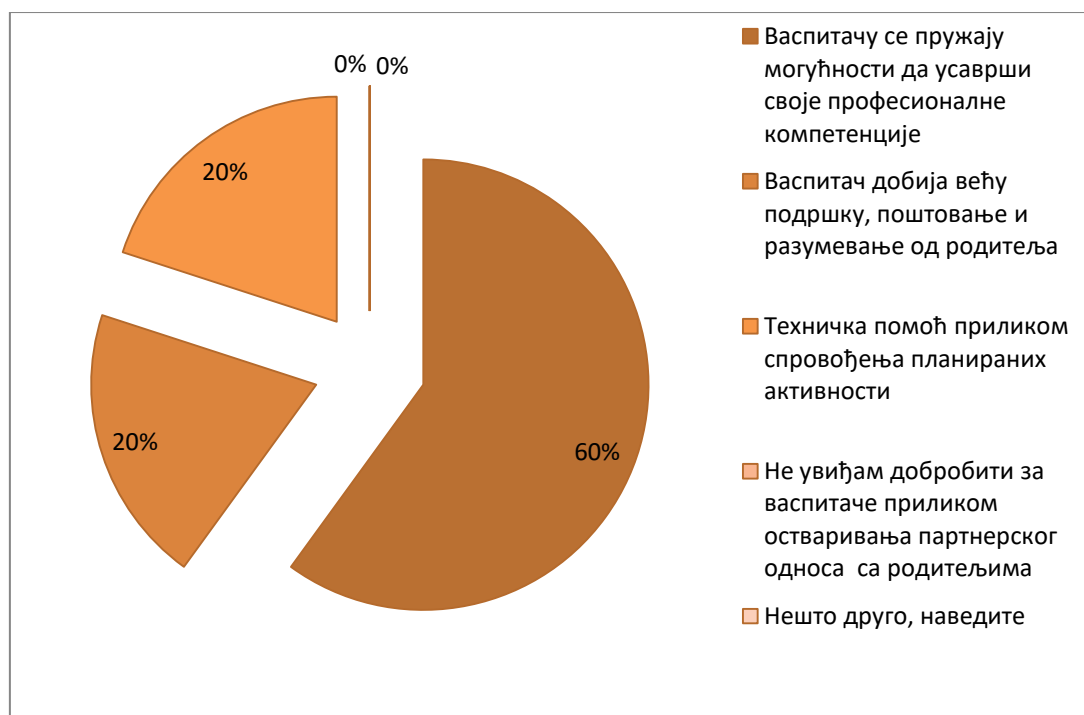

Графикон бр. 4, *Мишљење васпитача о значају остваривања партнерског односа са родитељима*

5. По Вашем мишљењу, које су добробити за васпитаче приликом остваривања партнерског односа са родитељима?	f	%
Васпитачу се пружају могућности да усаврши своје професионалне компетенције	18	60.00
Васпитач добија већу подршку, поштовање и разумевање од родитеља	6	20.00
Техничка помоћ приликом спровођења планираних активности	6	20.00
Не увиђам добробити за васпитаче приликом остваривања партнерског односа са родитељима	0	0.00
Нешто друго, наведите	0	0.00
УКУПНО:	30	100.00

Табела бр. 5, Добробити за васпитаче приликом остваривања партнерског односа са родитељима

Што се тиче добробити за васпитаче приликом остваривања партнерског односа са родитељима, већина васпитача (60%) је навела да је добробит то што се васпитачу пружају могућности да усаврши своје професионалне компетенције. Једнак број васпитача (20%) је истакао да се добробит партнерског односа са родитељима огледа у пружању веће подршке васпитачу, поштовање и разумевање од родитеља, као и у техничкој помоћи која подразумева почетне идеје и реализацију планираних активности.

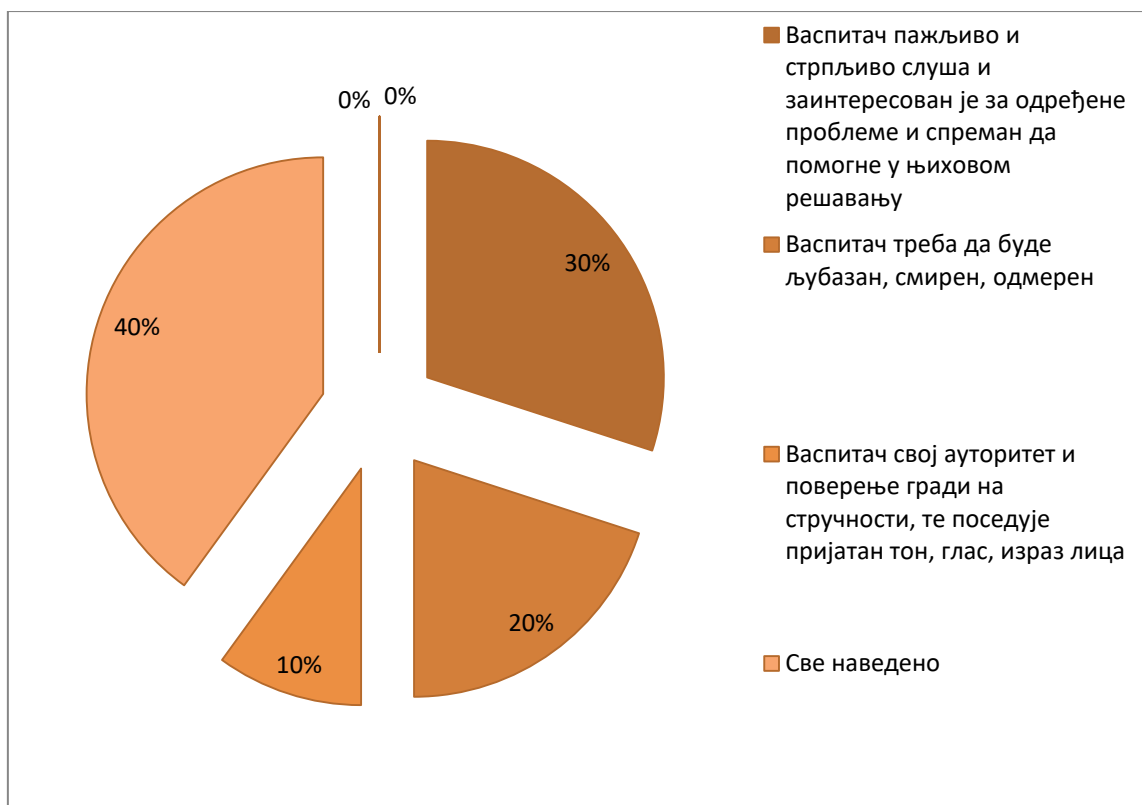
Графикон бр. 5, Добробити за васпитаче приликом остваривања партнерског односа са родитељима

6. Које особине и ставове, по Вашем мишљењу, васпитач треба да поседује како би успешно започео и остварио партнерски однос са родитељима?	f	%
Васпитач пажљиво и стрпљиво слуша и заинтересован је за одређене проблеме и спреман да помогне у њиховом решавању	9	30.00
Васпитач треба да буде љубазан, смирен, одмерен	6	20.00
Васпитач свој ауторитет и поверење гради на стручности, те поседује пријатан тон, глас, израз лица	3	10.00
Све наведено	12	40.00
Ништа од наведеног	0	0.00
Нешто друго, наведите	0	0.00
УКУПНО:	30	100.00

Табела бр. 6, *Особине и ставови васпитача за остваривање партнерског односа са родитељима*

Када су у питању особине и ставови васпитача које би он требао да има како би успешно изградио партнерски однос са родитељима, највећи број васпитача (40%) се определио за одговор: „Све наведено.“, под чим се подразумевају следеће особине и ставови: васпитач пажљиво и стрпљиво слуша и заинтересован је за одређене проблеме и спреман да помогне у њиховом решавању; васпитач треба да буде љубазан, смирен, одмерен; васпитач свој ауторитет и поверење гради на стручности, те поседује пријатан тон, глас, израз лица.

Девет васпитача (30%) се определило за пажљиво и стрпљиво слушање родитеља и заинтересованост за њихове проблеме, шест васпитача (20%) сматра да васпитач треба да буде љубазан, смирен и одмерен, а три васпитача (10%) су навела да васпитач свој ауторитет и поверење гради на стручности, те поседује пријатан тон, глас, израз лица.

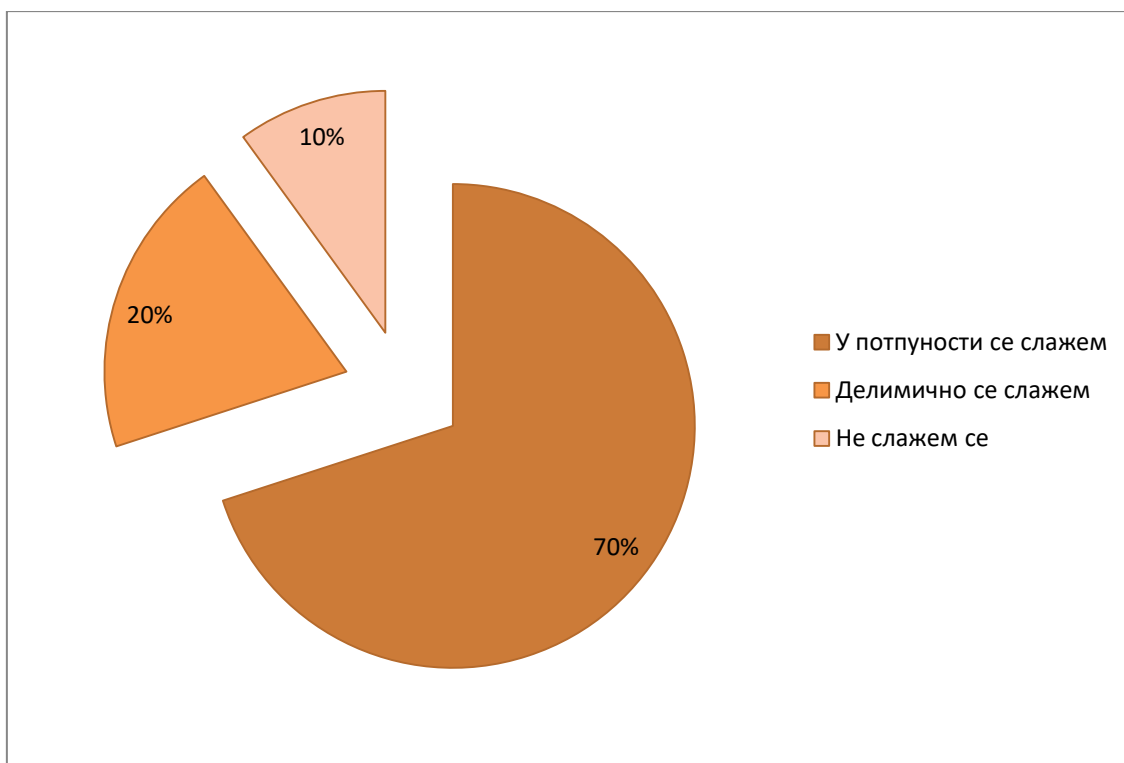

Графикон бр. 6, *Особине и ставови васпитача за остваривање партнерског односа са родитељима*

7. Приликом грађења партнерског односа, васпитачи треба да се труде да родитељи буду што боље информисани, као и да једнако укључе све родитеље.	f	%
У потпуности се слажем	21	70.00
Делимично се слажем	6	20.00
Не слажем се	3	10.00
УКУПНО:	30	100.00

Табела бр. 7, Информисаност родитеља као одлика партнерског односа

Највећи број васпитача (70%) се у потпуности сложио да приликом грађења партнерског односа васпитачи треба да се труде да родитељи буду што боље информисани, као и да једнако укључе све родитеље. Шест васпитача (20%) се делимично слаже са наведеним и само три васпитача (10%) су истакла да се не слажу са тим да васпитачи треба да се труде да родитељи буду што боље информисани, као и да једнако укључе све родитеље.

Графикон бр. 7, Информисаност родитеља као одлика партнерског односа

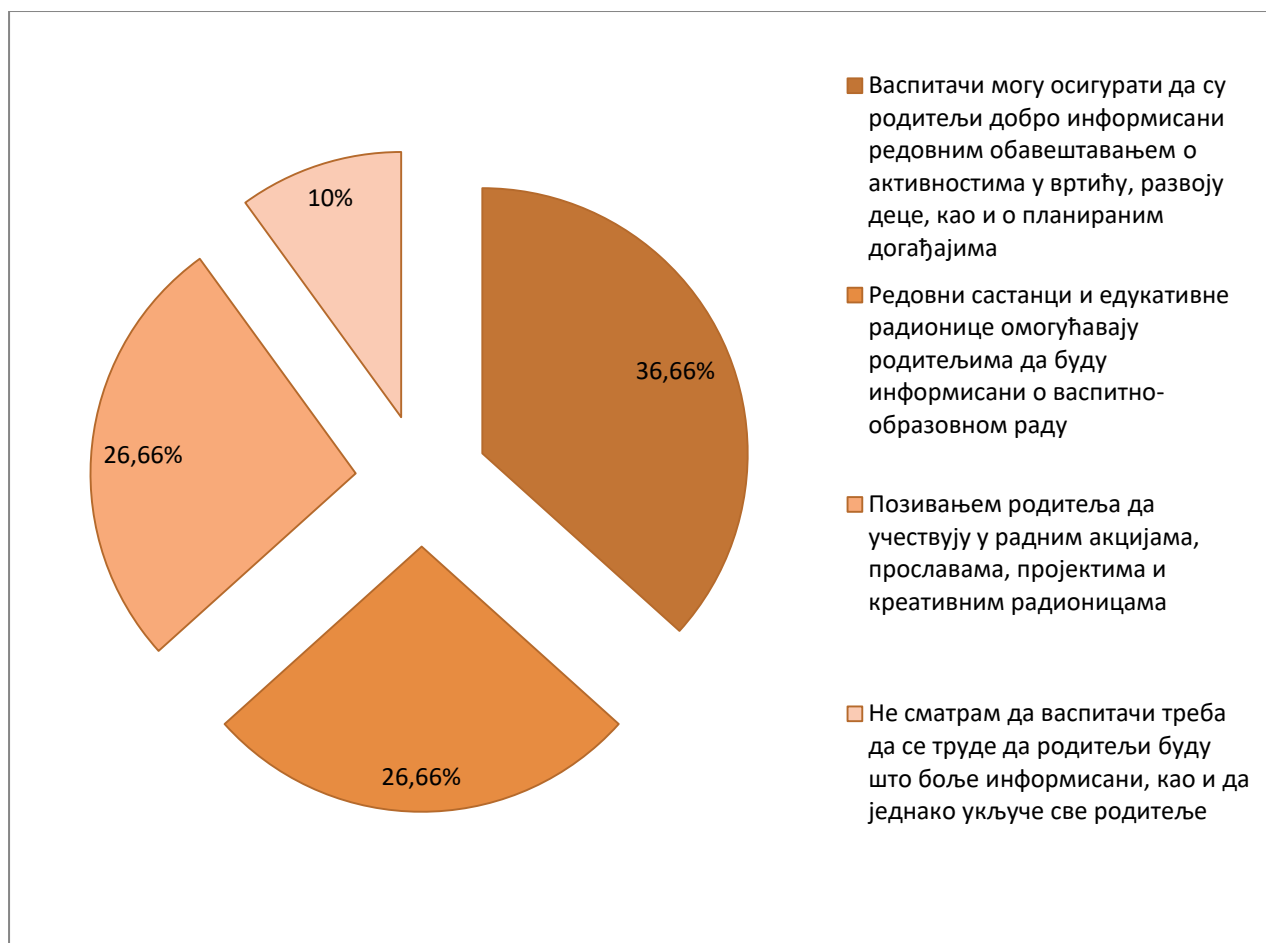
8. У колико је Ваш одговор на претходно постављено питање потврдан, молимо Вас да нам опишете начине на које васпитачи могу осигурати да родитељи буду добро информисани и да сви буду равноправно укључени у процес изградње партнерског односа?	f	%
Васпитачи могу осигурати да су родитељи добро информисани редовним обавештавањем о активностима у вртићу, развоју деце, као и о планираним догађајима. То може укључивати усмену комуникацију при довођењу и преузимању деце, недељне или месечне билтене, информативне табле у вртићу или дигиталне платформе попут Viber група или апликација за комуникацију	11	36.66
Редовни састанци и едукативне радионице омогућавају родитељима да буду информисани о васпитно-образовном раду, али и да активно учествују у дискусијама, деле своја искуства и предлоге. Ово доприноси изградњи партнерства и међусобном разумевању	8	26.66
Позивањем родитеља да учествују у радним акцијама, прославама, пројектима и креативним радионицама, васпитачи граде осећај заједништва и партнерства у васпитању деце	8	26.66
Не сматрам да васпитачи треба да се труде да родитељи буду што боље информисани, као и да једнако укључе све родитеље	3	10.00
УКУПНО:	30	100.00

Табела бр. 8, *Начини на које васпитачи информисају и укључују родитеље у процес изградње партнерског односа*

Осмо питање у оквиру упитника за васпитаче је било отвореног типа и како су васпитачи давали сличне одговоре, груписали смо их у четири категорије одговора:

- Васпитачи могу осигурати да су родитељи добро информисани редовним обавештавањем о активностима у вртићу, развоју деце, као и о планираним догађајима. То може укључивати усмену комуникацију при довођењу и преузимању деце, недељне или месечне билтене, информативне табле у вртићу или дигиталне платформе попут Viber група или апликација за комуникацију (36,66%);
- Редовни састанци и едукативне радионице омогућавају родитељима да буду информисани о васпитно-образовном раду, али и да активно учествују у дискусијама, деле своја искуства и предлоге. Ово доприноси изградњи партнерства и међусобном разумевању (26,66%);
- Позивањем родитеља да учествују у радним акцијама, прославама, пројектима и креативним радионицама, васпитачи граде осећај заједништва и партнерства у васпитању деце (26,66%);

- Не сматрам да васпитачи треба да се труде да родитељи буду што боље информисани, као и да једнако укључе све родитеље (10%).

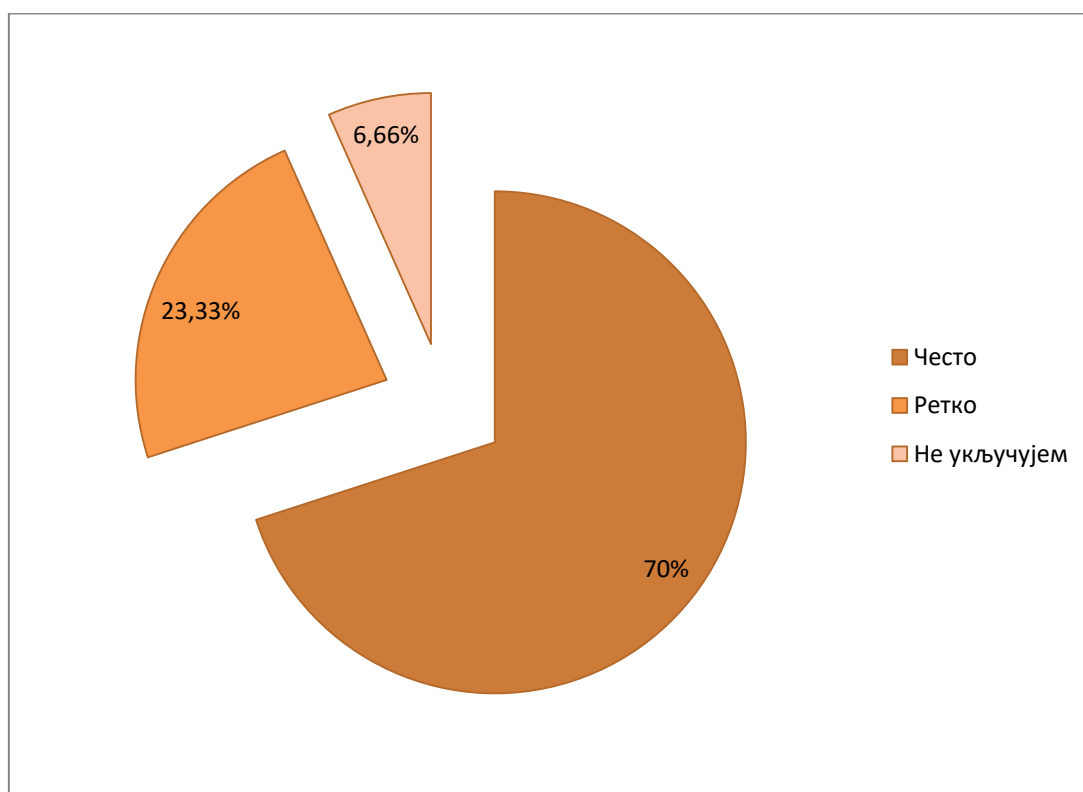

Графикон бр. 8, *Начини на које васпитачи информишу и укључују родитеље у процес изградње партнерског односа*

9. Колико често укључујете родитеље у живот и рад предшколске установе?	f	%
Често	21	70.00
Ретко	7	23.33
Не укључујем	2	6.66
УКУПНО:	30	100.00

Табела бр. 9, Укључивање родитеља у живот и рад установе

Одговори васпитача на постављено девето питање указују на то да највећи број васпитача (70%) родитеље у живот и рад установе укључује често. Седам васпитача (23,33%) то чини ретко и само два васпитача (6,66%) не укључују родитеље у живот и рад установе.

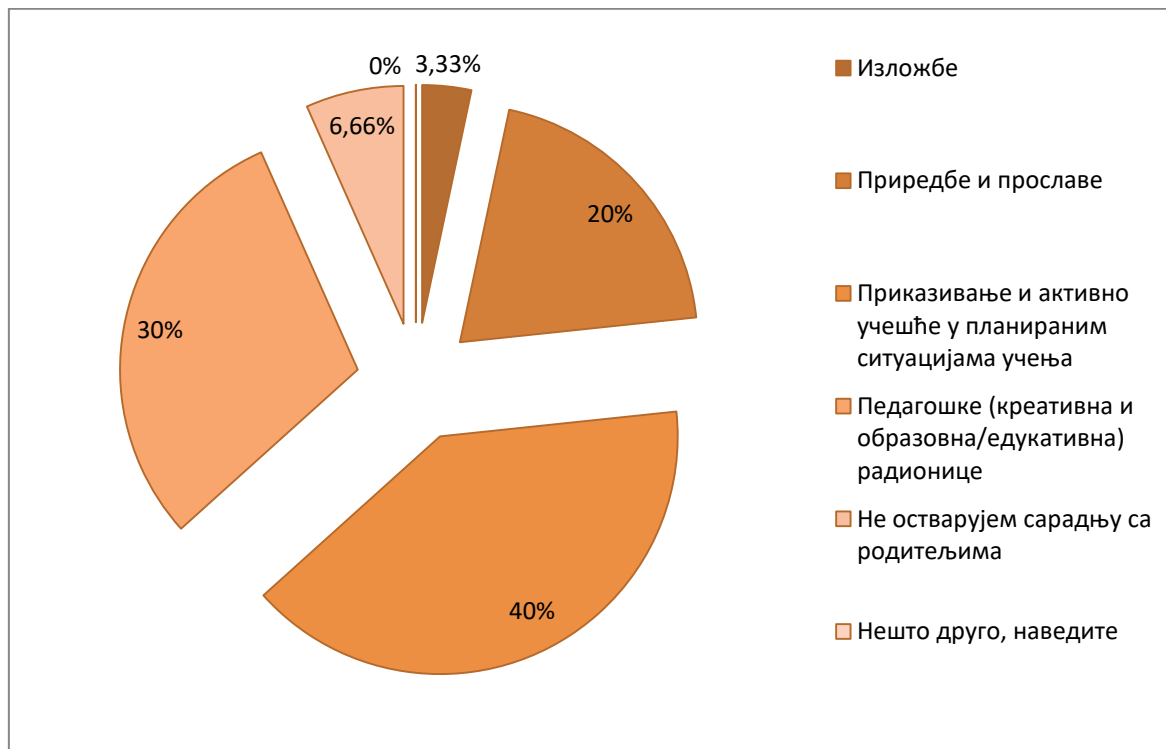

Графикон бр. 9, Укључивање родитеља у живот и рад установе

10. Које облике сарадње између родитеља и предшколске установе практикујете, а који се односе на непосредно учешће родитеља у животу и раду предшколске установе?	f	%
Изложбе	1	3.33
Приредбе и прославе	6	20.00
Приказивање и активно учешће у планираним ситуацијама учења	12	40.00
Педагошке (креативна и образовна/едукативна) радионице	9	30.00
Не остварујем сарадњу са родитељима	2	6.66
Нешто друго, наведите	0	0.00
УКУПНО:	30	100.00

Табела бр. 10, *Облици сарадње са родитељима*

Последње питање у оквиру упитника за васпитаче је имало за циљ да утврдимо који облик сарадње са родитељима је у раду васпитача најзаступљенији. Већина васпитача (40%) је навела да је то приказивање и активно учешће у планираним ситуацијама учења, као и педагошке (креативна и образовна/едукативна) радионице (30%). Шест васпитача (20%) је истакло да су то приредбе и прославе као најзаступљенији облик сарадње, један васпитач (3,33%) је навео да су то изложбе и два васпитача (6,66%) су истакла да не практикују сарадњу са родитељима.

Графикон бр. 10, *Облици сарадње са родитељима*

11. Дискусија

Циљ истраживања је био да се утврди у којој мери васпитачи укључују родитеље у активности у вртићу и да ли остварују партнерски однос са родитељима. Истраживање спроведено на узорку од 30 васпитача који су запослени у Предшколској установи „Бошко Буха“, у Инђији.

Резултати до којих смо дошли путем истраживања које смо спровели, указују на то да већина васпитача у потпуности слаже да је партнерски однос предуслов остваривања васпитне функције, као и да су компоненте партнерског односа које најближе описују однос на релацији *васпитач-родитељ*, равноправност и аутентичност.

Даља обрада добијених резултата потврђује да се већина васпитача у великој мери сложе да предшколска установа која представља место које подржава партнерство, подразумева и то да су васпитачи дужни да родитеље лично позивају на учешће у појединим активностима, те да им пружи помоћ и подршку.

Резултати до којих смо дошли путем анкетирања васпитача указују на то да већина васпитача значај остваривања партнерског односа са родитељима види у унапређивању целокупног дечјег развоја, као и стварању осећаја сигурности и међусобног поверења. Такође, васпитачи значај остваривања партнерског односа са родитељима виде у томе да родитељи постају сигурнији и више верују васпитачима, а да се добробит за васпитаче од партнерског односа са родитељима огледа у пружању могућности да усаврши своје професионалне компетенције, јер бољим познавањем родитеља, васпитач ће боље разумети дете, а самим тим и планирати и реализовати васпитно-образовни рад.

Између осталог, када су у питању особине и ставови васпитача које би он требао да има како би успешно изградио партнерски однос са родитељима, највећи број васпитача је издвојио следеће особине и ставове: васпитач пажљиво и стрпљиво слуша и заинтересован је за одређене проблеме и спреман да помогне у њиховом решавању; васпитач треба да буде љубазан, смирен, одмерен; васпитач свој ауторитет и поверење гради на стручности, те поседује пријатан тон, глас, израз лица.

Такође, већина васпитача је била сагласана око тога да, приликом грађења партнерског односа, васпитачи треба да се труде да родитељи буду што боље информисани, као и да једнако укључе све родитеље, уједно наводивши и одређене видове информисања и укључивања родитеља: редовна обавештења о активностима у

вртићу, развоју деце, као и о планираним догађајима (усмена комуникација при довођењу и преузимању деце, недељни или месечни билтени, информативне табле у вртићу, дигиталне платформе попут Viber група); редовни састанци и едукативне радионице; позивање родитеља да учествују у радним акцијама, прославама, пројектима и креативним радионицама.

На основу одговора које смо добили од васпитача, може се извести закључак да васпитачи често укључују родитеље у живот и рад установе, и то најчешће кроз приказивање и активно учешће у планираним ситуацијама учења, као и педагошке (креативна и образовна/едукативна) радионице.

12. Предлог за промене у пракси кроз приказ пројекта *Шта је то бонтон?*

Почетком маја у вртићу је гостовало позориште *Театар Вера* и извело представу под називом *Бонтон шуме*. Представа је била веома занимљива и едукативна, а глумци су успели да одрже одличну интеракцију са децом, подстичући их на активно учешће и размишљање о лепом понашању.

Након представе, деца су са великим интересовањем причала о појединим детаљима из представе, о актерима, а посебно им је одзвањала реч *бонтон*. Ми, васпитачи, смо препознали да њихово интересовање представља прилику за покретање новог пројекта, који смо назвали *Шта је то бонтон?*.

Пронашли смо одличну књигу *Дечији бонтон*, Иванке Боровац, која на занимљив и приступачан начин обрађује теме везане за понашање и лепе манире код деце. На почетку пројекта, у разговору са децом, истраживали смо шта они мисле да је бонтон. Неке од њихових реакција биле су:

И.П.: „То је школа!“

Д.Ђ.: „То је кад си добар.“

В.Ј.: „Школа да се лепо понашаш.“

Док смо заједно помињали различите ситуације у којима се очекује лепо понашање, деца су илустровала те сцене, а ми смо припремили фотографије за наш почетни пано. На тај начин смо и родитеље обавестили о започетом пројекту и позвали их да активно учествују, било да нам доставе сликовнице, фотографије или своје примере лепог понашања из породичног окружења. Ова интеракција допринела је остваривању партнерског односа васпитач–родитељ, јер су родитељи били укључени у образовни процес, могли да прати напредак детета и истовремено пружају подршку развоју позитивних навика код деце.

Слика бр. 1, *Правила понашања за столом и у тоалету*

Слика бр. 2, *Намештање кревета и паковање ствари као бонтон након поподневног одмора*

Слика бр. 3, *Правила понашања у игри*

У наредним данима обрадили смо низ прича и песама на тему лепог понашања и бонтона.

Приче: *Глуве уши, Принцеза Бабура, Црвенкапа, Маца Папучарица, Обувена риба* и друге.

Песме: *Добар дан, Маца Папучарица, Хајде са мном да играш, Шетња поред реке Нил, Путовање, Трамвај, ауто, авион, Данас је дан* и друге.

Током читања сликовнице *Маца Папучарица*, Еле Пироци, деца су показала велико интересовање за главни лик: Мацу. Велики број деце је илустровао причу, показујући тако активну укљученост у рад и способност да визуелно изразе своја запажања и емоције. Сутрадан смо унели у групу *Мацу Папучарицу* као провокацију за игру, што је изазвало усхићење и радост код деце. Сви су желели да се *друже* са њом, па смо јој дали име Лола.

Слика бр. 4, *Маца Папучарица*- уношење провокације

На предлог деце и у складу са њиховом жељом, позвали смо родитеље путем Вибера, као и лично, да ко жели, угости нашу Мацу. Сваког дана Лола је мењала домаћине, а родитељи су нам слали фотографије и кратке извештаје о томе како се Маца провела у њиховом дому. Деца су, потом, давала своје изјаве и коментаре, показујући радост и осећај укључености у заједничку активност.

Слика бр. 5, Допринос породице Петровић пројекту *Шта је то бонтон*

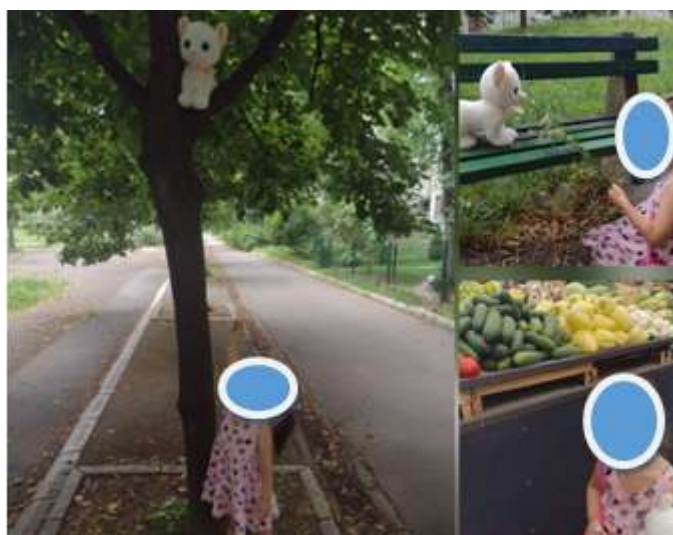
Слика бр. 6, Допринос породице Јовановић пројекту Шта је то бонтон

Слика бр. 7, Допринос породице Матић пројекту Шта је то бонтон

Слика бр. 8, Допринос породице Карић пројекту Шта је то бонтон

Слика бр. 9, Допринос породице Ивић пројекту Шта је то бонтон

Слика бр. 10, Допринос породице Љубичић пројекту Шта је то бонтон

Слика бр. 11, Допринос породице Милошевић пројекту Шта је то бонтон

Слика бр. 12, Допринос породице Савић пројекту *Шта је то бонтон*

Ова активност имала је вишеструки значај: поред подстицања маште и креативности, омогућила је остваривање партнерског односа васпитач–родитељ, јер су родитељи активно учествовали у процесу учења, пратили напредак детета и били подршка у формирању позитивних навика. Овај модел сарадње подстиче осећај заједништва и важност међусобне комуникације, чиме се јача континуитет васпитно-образовног процеса између вртића и породице.

Следе неке изјаве деце о гостовању Маце Лоле:

Б.Р.: „Спавала сам са Мацом Лолом. Гледала је цртани. Играле смо се коцкама. Најлепше ми је било да спавам са Мацом.“

Т.В.: „Водила сам је са мном у пекару и спавала је са мном и јела је са мном.“

И.А.: „Ја сам кући бринула о Маци Лоли. Гледала је цртани, видела моју собу. Пазили смо је и мазили моја сестра Тина и ја. Допало ми се да је мазим и чувам. Спавала је са мном у кревету и грлила сам је.“

М.Р.: „Био сам са Мацом код баке. Да се не би испрљала оставио сам је мало кући. Спавао сам са њом. Мазио сам је. Маца је код мене научила да не узима деци папуче.“

И.Б.: „Исто сам је хранила и спавала са мном. Упознала сам је и са куцом Жућом.“

М.Ш.: „Спавала је са мном и јела. Била сам добра. Гледале смо телефон.“

Родитељи су веома лепо реаговали на *гостовање* Маце Лоле. Једна породица је посебно похвалила иницијативу, јер се њихова ћерка по први пут охрабрила и спавала у свом кревету у својој соби. Ова активност је показала колико интеракција детета са предметом/играчком, као и подршка родитеља, може позитивно утицати на самосталност и развој самопоуздања детета. Такође, родитељи су својим фотографијама и причама допринели осећају заједништва и партнерства са вртићем.

Пратећи књигу *Дечији бонтон*, обрадили смо и област очувања животне средине. Разговарали смо о рециклажи, гледали видео клип *Рециклирање*, слушали и певали песму о рециклажи, а потом смо организовали игру *Ко ће пре*, у којој су деца такмичарски сакупљала смеће. Овакве активности не само да подстичу еколошку свест, већ и развијају тимски рад, пажњу и одговорност, а родитељи су имали прилику да подрже и продубе учење код куће, што додатно јача партнерски однос васпитач–родитељ.

Слика бр. 13, Такмичарска игра *Ко ће пре*

Током пројекта обрадили смо и тему правила у саобраћају. Певали смо пригодне песмице и играли пантомиму *Шта возим?* и *Моје десно место је празно*. Такође, деца су имала прилику да се упознају са причом *Пажљивко у саобраћају*, која је подстакла разговоре о безбедности и правилима понашања. Деца су активно учествовала у дискусијама, размењивала своја искуства и идеје о саобраћају, а касније смо организовали игру *Проблем ситуација у саобраћају*, у којој су на конкретним примерима решавали како правилно поступити.

Слика бр. 14, *Игра Проблем ситуација у саобраћају*

Током јула, због смањеног броја деце у групи, планирана прослава пројекта: возња тротинетима у дворишту и приказ бонтона у саобраћају, није реализована. Ипак, активности смо успешно приказали кроз изложбу наших колажа и фотографија, коју смо припремили за родитеље, децу и запослене у вртићу. На изложби смо демонстрирали пожељно и непожељно понашање у саобраћају и поделили практична правила са другарима из друге млађе групе.

Слика бр. 15, *Изложба фотографија и радова*

Оваквим начином рада остварен је партнерски однос са родитељима, јер су им родитељи добили увид у активности и могућност да наставе разговоре о безбедности код куће, подржавајући усвојене навике и правила. Родитељи су били укључени кроз фотографије, коментаре и разговоре са децом, што је допринело осећају заједништва и континуитету васпитно-образовног процеса.

Поједине колегинице су веома позитивно реаговале на нашу изложбу. На њихов предлог, израдили смо посебан пано који је изложен у холу вртића. Пано служи као добродошлица новој деци, али и као стално подсећање на правила лепог понашања, усвојена током пројекта.

Слика бр. 16, *Пано Лепо понашање*

Ова активност је истовремено омогућила партнерство са колегама и родитељима, јер пано пружа прилику и родитељима и новим васпитачима да се укључе у наставак пројекта и подрже деци усвојене вредности. Показало се да заједнички рад и размена идеја међу запосленима доприноси јачању културе лепог понашања и осећаја заједништва у вртићу.

ЗАКЉУЧАК

Предшколска установа представља прво организовано окружење у коме дете стиче искуства ван породице, па самим тим има кључну улогу у његовом васпитању и образовању. Међутим, породица остаје примарна средина која утиче на формирање личности, усвајање вредности и развој навика. Управо из тог разлога, квалитетна сарадња и партнерски однос између породице и предшколске установе представљају неопходан услов за подршку детету у његовом свеукупном развоју.

То даље имплицира да, породица и васпитно-образовна установа представљају кључне чиниоце васпитања и образовања детета. Активности које обављају ова два окружења су различите, али истовремено комплементарне. Наиме, то подразумева да утицаји и деловање породице на развој детета унутар кућног окружења треба да се продубљује у васпитно-образовним установама и обрнуто - све оно што се у вртићу и школи развија потребно је и да се подстиче у породици. Моћ и снага васпитања повећава се захваљујући усаглашеном деловању породице и васпитно-образовне установе. Стога, сарадња предшколске установе и породице значајан је фактор подстицања целовитог дечјег развоја.

Остваривање партнерског односа између васпитача и родитеља има далекосежан значај за развој детета, јер омогућава доследност у васпитним поступцима, унапређује комуникацију и размену важних информација о детету, као и међусобно разумевање. Када родитељи и васпитачи сарађују, дете осећа већу сигурност, подршку и прихваћеност у оба окружења, како у породичном, тако и у васпитном. Оваква сарадња доприноси стварању стабилне и подстицајне средине у којој дете има прилику да се развија у складу са својим потенцијалима.

На основу спроведеног истраживања може се закључити да васпитачи препознају значај изградње партнерског односа са родитељима као кључног фактора унапређења васпитно-образовног рада и подстицања свеукупног развоја детета. Њихова уверења и праксе показују висок ниво свести о важности сарадње, комуникације и узајамног поверења у односу *васпитач–родитељ*. Истраживање је показало да васпитачи активно раде на укључивању родитеља у живот вртића, кроз разноврсне облике комуникације, учешће у активностима и едукативним садржајима, чиме се гради осећај заједништва и подршке.

Партнерски однос, како га васпитачи виде, заснива се на равноправности, аутентичности и отвореној комуникацији, при чему васпитачеве особине као што су

љубазност, стрпљење, професионалност и искрена заинтересованост за породицу детета имају кључну улогу. Такође, резултати су указали да кроз боље разумевање родитеља, васпитачи могу успешније прилагодити свој рад потребама деце, што унапређује квалитет васпитно-образовног процеса. Овакви налази указују на потребу да се пракса грађења партнерства са родитељима негује и систематски унапређује, како би предшколска установа постала још снажнији ослонац за дете и његов свеобухватни развој.

Истраживање је показало да васпитачи препознају значај сарадње са родитељима, али и да постоји простор за унапређење у њеној практичној реализацији. Као одговор на уочене потребе, у пракси је реализован пројекат *Шта је то бонтон?*, који је омогућио конкретне промене:

- јачање активног учешћа родитеља у васпитно-образовним активностима кроз заједничко планирање и реализацију задатака;
- увођење нових облика комуникације са родитељима (Вибер групе, размена фотографија, писане поруке, панои);
- развијање партнерског односа кроз укључивање родитеља у доношење одлука и праћење напретка деце;
- промовисање културе сарадње у установи, јер је пример добрих пракси подстакао и друге колегинице да преузму сличне активности.

Ове промене показују да сарадња васпитача и родитеља није ограничена на формалне облике комуникације, већ може постати жива и динамична пракса која обогаћује свакодневни рад у вртићу и доприноси развоју детета.

ЛИТЕРАТУРА

1. Вукомановић, Н., Касгић, Ђ., Коруга, Д., Марковић, М., Павловски, Т., Ћебић, М. (1989). *Родитељи у деčјем вртићу*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
2. Враћешевећ, Ј., Калези-Вигњевећ, А., Златаровић, В., Коруга, Д., Јерковић, Д., Белензада, М., Лакићевећ, О. (2019). *Вртић као сигурно и подстицајно окружење за учење и развој деце: приручник за васпитаче*. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.
3. Васиљевић-Продановић, Д., Марков, З., Ковачевећ, м., Распоповећ, А., Стевковић, Љ. (2018). Значај ефективне комуникације између васпитача, родитеља и деце. *Национални научни скуп „Интервенције у раном детињству и предшколству“*. Зборник радова Универзитета у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, стр. 65-71.
4. Дедај, М. (2019). *Породична педагогија*. Сремска Митровица: Висока школа струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре-Сирмијум.
5. Дедај, М. (2020). Партнерство васпитача и родитеља у контексту реалне инклузивне праксе. *Синтезе*, бр. 18, стр. 55-63.
6. Јелић, М., Стојковић, И., Марков, З. (2018). Сарадња предшколске установе и родитеља из угла васпитача. *Специјална едукација и рехабилитација*, 17(2), 165-187.
7. Крстић, К. (2017). Могућа полазишта у креирању партнерства породице и предшколске установе. У: Ж., Милановић (ур.), *Зборнику радова Трећи међународни интердисциплинарни скуп младих научника друштвених и хуманистичких наука КОНТЕКСТИ*, стр. 541-557. Нови Сад: Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду.
8. Љубетић, М. (2014). *Од сурадње до партнерства обитељи, одгојно-образовне установе и заједнице*. Загреб: Елемент.
9. Минић, В., Компировић, Т. (2014). Функције и проблеми савремене породице у васпитању деце раног узраста. *Зборник радова Учитељског факултета*, 8, 27-40.
10. Мојић, Д. (2020). Квалитетна педагошка комуникација у функцији успостављања партнерства предшколске установе и породице. У: Н. Цвијановић (ур.) *Програм за унапређење партнерства са породицом – програм одговорног*

родитељства, стр. 13-25. Бања Лука: Министарство просвјете и културе Републике Српске; УНИЦЕФ.

11. Мишкељин, Л., Врањешевић, Ј., Јовановић, О., Лазаревић, М., Томашевић, Т. (2021). *Водич за укључивање деце са сметњама у развоју у систем предшколског васпитања и образовања*. Београд: Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Институт за педагогију и андрагогију.
12. Основе програма предшколског васпитања и образовања – Године узлета (2018). „Службени гласник РС”, бр. 88/17 и 27/18 – др. закон.
13. Правилник о основама програма предшколског васпитања и образовања, „Службени гласник РС-Просветни гласник“, број 16/2018.
14. Павловић-Бренеселовић, Д. (2012). Односи на раним узрастима. У А. Бауцал (ур.), *Стандарди за развој и учење деце раних узраста у Србији* (стр. 135-136). Београд: Институт за психологију Филозофског факултета Универзитета у Београду.
15. Павловић-Бренеселовић, Д. (2014). Партнерство са породицом: Три парадигме, два модела, једна или више стварности. У Н. Матовић, В. Спасеновић и Р. Антонијевић (ур.): *ИДЕНТИТЕТ професије педагога у савременом образовању*, стр. 111–116. Београд: Филозофски факултет Универзитета у Београду.
16. Половина, Н. Јошић, С., Ћировић, И. (2013). Нови приступ сарадњи са родитељима кроз перспективну наставника разредне и предметне наставе. *Зборник Института за педагошка истраживања*, бр. 45(2), стр. 298-321.
17. Стаматовић, Ј., Николић, Н. (2023). Образовање васпитача за партнерски однос са породицом. *Научни скуп, Савремено предшколско васпитање и образовање-тенденције, изазови и могућности*. Педагошки факултет у Ужицу, стр. 143-158.
18. Стојановић, Б. (2009). Квалитет комуникације васпитач-родитељ као претпоставка успешног васпитног рада у вртићу. *Иновације у настави - часопис за савремену наставу*, бр. 22(4), стр. 129-136.
19. Стојановић, Б. (2023). *Пројектни приступ учењу*. Јагодина: Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу.
20. Тодоров В., Кезуновић, И. (2011). Неке улоге васпитача у сарадњи са породицом. *Педагошка ствараност*, 58(2), 309-318.
21. Шаин, М., Марковић, М., Ковачевић, И., Даневски, Д., Панђан, М. (1996). *Корак по корак, васпитање деце до три године: приручник за родитеље и медицинске сестре*. Београд: Креативни центар.

ПРИЛОЗИ

Прилог бр. 1, Упитник за васпитаче

Поштовани/а,

циљ овог упитника је да утврдимо Ваше мишљење о отворености предшколске установе за партнерство са родитељима. Упитник је анониман и молимо Вас да одговорите на сва питања отворено и искрено.

Унапред Вам захваљујемо на сарадњи!

1. У којој мери се слажете да је предуслов успешног остваривања васпитне функције узајамно прихватање партнерског односа на релацији васпитач-родитељ?

- а) у потпуности се слажем
- б) делимично се слажем
- в) не слажем се

2. Која од наведених компонената партнерског односа најближе описује Ваш однос са родитељима деце која похађају Вашу васпитну групу?

- а) равноправност (сви актери сарадње су равноправни у погледу уважавања и поштовања)
 - б) комплементарност (употребљавање међусобних разлика у најбољем смислу)
 - в) аутентичност (способност препознавања различитости међу васпитачима и међу родитељима)
 - г) демократичност (учешће родитеља у васпитно-образовном процесу и доношење одлука које се тичу њихове деце)
 - д) све наведено
 - ђ) ништа од наведеног
 - е) _____
- (нешто друго, наведите)

3. Сматрате ли да су, из угла партнерског односа, васпитачи дужни да родитеље лично позивају на учешће у појединим активностима, те да им пруже помоћ и подршку?

- а) да, сматрам да су васпитачи дужни да родитеље лично позивају на учешће у појединим активностима
- б) нисам сигуран/а
- в) не сматрам да су васпитачи дужни да родитеље лично позивају на учешће у појединим активностима

4. У чему је, по Вашем мишљењу, значај остваривања партнерског односа са родитељима?

- а) унапређује се целокупан дечји развој
 - б) доприноси се дечјем успеху
 - в) ствара се осећај сигурности и међусобног поверења
 - г) родитељи постају сигурнији и верују васпитачима
 - д) не видим значај остваривања партнерског односа са родитељима
 - ђ) _____
- (нешто друго, наведите)

5. По Вашем мишљењу, које су добробити за васпитаче приликом остваривања партнерског односа са родитељима?

- а) васпитачу се пружају могућности да усаврши своје професионалне компетенције
 - б) васпитач добија већу подршку, поштовање и разумевање од родитеља
 - в) техничка помоћ приликом спровођења планираних активности
 - д) не увиђам добробити за васпитаче приликом остваривања партнерског односа са родитељима
 - ђ) _____
- (нешто друго, наведите)

6. Које особине и ставове, по Вашем мишљењу, васпитач треба да поседује како би успешно започео и остварио партнерски однос са родитељима?

- а) васпитач пажљиво и стрпљиво слуша и заинтересован је за одређене проблеме и спреман да помогне у њиховом решавању
 - б) васпитач треба да буде љубазан, смирен, одмерен
 - в) васпитач свој ауторитет и поверење гради на стручности, те поседује пријатан тон, глас, израз лица
 - г) све наведено
 - д) ништа од наведеног
 - ђ) _____
- (нешто друго, наведите)

7. Приликом грађења партнерског односа, васпитачи треба да се труде да родитељи буду што боље информисани, као и да једнако укључе све родитеље.

- а) у потпуности се слажем
- б) делимично се слажем
- в) не слажем се

8. У колико је Ваш одговор на претходно постављено питање потврдан, молимо Вас да нам опишете начине на које васпитачи могу осигурати да родитељи буду добро информисани и да сви буду равноправно укључени у процес изградње партнерског односа?

- а) _____

- б) не сматрам да васпитачи треба да се труде да родитељи буду што боље информисани, као и да једнако укључе све родитеље

9. Колико често укључујете родитеље у живот и рад предшколске установе?

- а) често
- б) ретко
- в) не укључујем

10. Које облике сарадње између родитеља и предшколске установе практикујете, а који се односе на непосредно учешће родитеља у животу и раду предшколске установе?

- а) изложбе
 - б) приредбе и прославе
 - в) приказивање и активно учешће у планираним ситуацијама учења
 - г) педагошке (креативна и образовна/едукативна) радионице
 - д) не остварујем сарадњу са родитељима
 - ђ) _____
- (нешто друго, наведите)

Прилог бр. 2, Списак табела

Табела бр. 1, *Мишљење васпитача о партнерском односу са родитељима*

Табела бр. 2, *Мишљење васпитача о одликама партнерског односа са родитељима*

Табела бр. 3, *Позивање родитеља на учешће у активностима као одлика партнерског односа*

Табела бр. 4, *Мишљење васпитача о значају остваривања партнерског односа са родитељима*

Табела бр. 5, *Добробити за васпитаче приликом остваривања партнерског односа са родитељима*

Табела бр. 6, *Особине и ставови васпитача за остваривање партнерског односа са родитељима*

Табела бр. 7, *Информисаност родитеља као одлика партнерског односа*

Табела бр. 8, *Начини на које васпитачи информишу и укључују родитеље у процес изградње партнерског односа*

Табела бр. 9, *Укључивање родитеља у живот и рад установе*

Табела бр. 10, *Облици сарадње са родитељима*

Прилог бр. 3, Списак графикана

Графикон бр. 1, *Мишљење васпитача о партнерском односу са родитељима*

Графикон бр. 2, *Мишљење васпитача о одликама партнерског односа са родитељима*

Графикон бр. 3, *Позивање родитеља на учешће у активностима као одлика партнерског односа*

Графикон бр. 4, *Мишљење васпитача о значају остваривања партнерског односа са родитељима*

Графикон бр. 5, *Добробити за васпитаче приликом остваривања партнерског односа са родитељима*

Графикон бр. 6, *Особине и ставови васпитача за остваривање партнерског односа са родитељима*

Графикон бр. 7, *Информисаност родитеља као одлика партнерског односа*

Графикон бр. 8, *Начини на које васпитачи информишу и укључују родитеље у процес изградње партнерског односа*

Графикон бр. 9, *Укључивање родитеља у живот и рад установе*

Графикон бр. 10, *Облици сарадње са родитељима*

Прилог бр. 4, *Списак слика*

Слика бр. 1, *Правила понашања за столом и у тоалету*

Слика бр. 2, *Намештање кревета и паковање ствари као бонтон након поподневног одмора*

Слика бр. 3, *Правила понашања у игри*

Слика бр. 4, *Маца Папучарица- уношење провокације*

Слика бр. 5, *Допринос породице Петровић пројекту Шта је то бонтон*

Слика бр. 6, *Допринос породице Јовановић пројекту Шта је то бонтон*

Слика бр. 7, *Допринос породице Матић пројекту Шта је то бонтон*

Слика бр. 8, *Допринос породице Карић пројекту Шта је то бонтон*

Слика бр. 9, *Допринос породице Ивић пројекту Шта је то бонтон*

Слика бр. 10, *Допринос породице Љубичић пројекту Шта је то бонтон*

Слика бр. 11, *Допринос породице Милошевић пројекту Шта је то бонтон*

Слика бр. 12, *Допринос породице Савић пројекту Шта је то бонтон*

Слика бр. 13, *Такмичарска игра Ко ће пре*

Слика бр. 14, *Игра Проблем ситуација у саобраћају*

Слика бр. 15, *Изложба фотографија и радова*

Слика бр. 16, *Пано Лепо понашање*